

## РЕЦЕНЗИЯ

от доцент доктор Георги Петров Георгиев, ВУАРР, катедра „Икономика и финанси“ ,  
професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично  
обръщение, кредит и застраховка

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в Област  
на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „Финанси застраховане и осигуряване“

**Автор:** Абдулджади Шазиманоски

**Тема:** *THE INFLUENCE OF THE EUROPEAN CENTRAL BANK ON THE MONETARY  
POLICIES OF THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION AND THE REPUBLIC OF  
BULGARIA AND THE REPUBLIC OF NORTHERN MACEDONIA.*

**Научен ръководител:** проф. Д-р Люпчо Стойчески, проф. д.ик. н. Виржиния Желязкова

### 1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 260 от 27.06. 2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “The influence of the European Central Bank on the monetary policies of the member states of the European union and the republic of Bulgaria and the republic of Northern Macedonia” за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Финанси застраховане и осигуряване”.

Автор на дисертационния труд е Абдулджади Шазиманоски – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра “Финанси и застраховане“ с научен ръководител проф. Д-р Люпчо Стойчески, проф. д.ик.н Виржиния Желязкова.

Предадените от Центъра за научни изследвания и докторантско обучение на ВУЗФ материали включват документи по представен опис: дисертация на английски език, автореферат на английски и български език, справка за изпълнение на минималните, национални изисквания, списък на публикациите, резюме на публикациите, декларация за оригиналност и достоверност, автобиография, заповед № 260 от 27.06. 2023 г. на Ректора на ВУЗФ и презентация на английски език.

Докторантът е приложил един брой монографии и три публикации по темата.

## **2. Кратки биографични данни за докторанта**

Докторант Абдулджади Шазиманоски завършва бакалавърска степен по икономика в Европейския университет в град Охрид -Република Северна Македония през 2009 година. През 2012 завършва магистърска степен в Европейския университет в град Скопие -Република Северна Македония където успешно защитава магистърска теза на тема „ European union and monetary policy of ECB”. Завършил е ускорен курс по английски език в INLINGUA, Virginia, Washington DC. Владее английски, албански и турски език.

Професионалният опит на докторант Шазиманоски е свързан с висшия корпоративен мениджмънт и продажби. От 2008 г. той е генерален мениджър на TP ELITE FASHION в гр. Струга-Северна Македония.

## **3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи**

Темата за влиянието на Европейската централна банка върху монетарните политики на страните членки на ЕС и кандидат членки за общността е безспорно дисертационна и актуална област, която се нуждае от актуално изследване и задълбочени научни разработки. Тази област засилва своето значение в условията на глобалната Covid-19 пандемия и продължаващата вече втора година война до границите на съюза, когато се наблюдаваха засилена емисионна дейност от страна на ЕЦБ и невиджани нива на финансиране на различни сектори и държави.

## **4. Познаване на проблема**

От предложения дисертационен материал е видно, че докторанта е запознат с формалната страна, организационната структура и основните инструменти за провеждане на монетарна политика на ЕСБ. Поставените хипотези от автора на са прецизно дефинирани, а звучат по скоро като констатации и въпроси. Не са диференцирани в достатъчна степен предмет, обект и ограничения на изследването.

Преобладава описателния стил в изложението и почти липса авторова оценка и мнение по визирани проблеми. Отсъства и аналитичния подход в представения вариант. Наблюдават се доста граматически и стилистични грешки в автореферата.

## **5. Методика на изследването**

Избраната методика на изследване от докторанта включва следните изследователски методи: исторически, сравнителен, анализ на съдържанието, синтез. Макар да е обявен в увода статистически метод, никъде в представения дисертационен труд не са използвани подобни методи. Поради тази причина липса емпирично или аналитично изследване и това позволява частично постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

## **6. Характеристика и оценка на дисертационния труд**

Рецензираният дисертационен труд е в обем от 156 страници и в структурно отношение е изграден от увод, четири части, заключение и използвана литература. В изложението се наблюдава известна алогичност и разчленяване на множество параграфи и подпараграфи често възлизащи под половин страница. Разработката съдържа 1 таблица без данни и 6 фигури. Липсват таблици с емпирични данни, графични изображения и формулен апарат. Библиографската справка в подкрепа на изложението включва 107 източника в т.ч. 101 на английски език 5 на кирилица.

Първа глава е посветена на институционалната рамка за прилагането на единна парична политика в ЕС. Проследени са в исторически аспект основните моменти при създаване ЕЦБ и Европейската система на централните банки. Разгледани са ръководни органи на ЕЦБ и класическите инструменти за провеждане на монетарна политика от ЕЦБ и евросистемата.

Втората част на дисертационната разработка отново се концентрира върху историческа ретроспекция и организационните аспекти на икономическия и паричен съюз в рамките на ЕС. Акцентираща се върху формирането и историята на икономическия и паричен съюз, историята, организационната структура и функции на ЕЦБ и паричната политика.

Третата част смесва юридическите регламенти по отношение на политиката на ЕЦБ към страните членки на ЕС извън еврозоната, изискванията за тяхното присъединяване и паричната политика и банковата система на Република България. Отделено е внимание и на девалвацията на еврото по отношение на американския долар за последните две години без да се посочват или анализират причините за този процес.

Последната четвърта част разглежда юридическия статут и регламенти по отношение на страните кандидат членки за ЕС. Основно внимание тук е отделено на историческите аспект

от процеса на присъединяване на Република Северна Македония към ЕС и ролята и паричната политика на централната банка на държавата.

## **7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката**

В края на автореферата докторант Шазиманоски е приложил справка, в която синтезира резултатите от своята дисертационна разработка до значителен брой констатации с характер на научни и научно – приложни приноси. Моето професионално мнение е, че поради липсата на емпирично изследване или анализ е трудно да се намерят научно приложни приноси в дисертационната разработка, но биха могли да се идентифицират научно-теоретични. Научните приноси биха могли да бъдат обобщени до:

Първо, допълнена е концептуалната рамка на монетарната политика на Европейската централна банка и е направена историческа ретроспекция на основните моменти от развитието на ЕЦБ и Европейската система на централните банки.

Второ, направен е опит от гледна точка на системния анализ да се дефинират и очертаят основните проявление на влиянието на Европейската централна банка върху монетарните политики на страните членки на ЕС и кандидат членки за общността.

## **8. Преценка на публикациите по дисертационния труд**

Депозирани по процедурата за защита са 3 научни публикации на български език. Това са три научни статии, които са публикувани в академични реферирани списания в България. Те са свързани с темата на представената разработка и представляват неразделна част от изследователската работа на докторанта в контекста на докторския труд. Те осигуряват нужната публичност на изследователските резултати пред академичната колегия и заинтересованите страни в практиката. Публикациите отговарят на изискванията за самостоятелни и добросъвестни авторски научни изследвания.

## **9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания**

От предоставената документация по конкурса е видно, че докторанта изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика (при изискван минимум от 80 точки).

## **10. Лично участие на докторанта**

Представеният дисертационен труд представлява завършено, задълбочено монографично изследване по визираната тема и считам, че представения вариант и формулираните по горе научни приноси са разработени лично от автора.

## **11. Автореферат**

Представеният на български език автореферат е в обем от 29 страници и отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. Той пълно и обективно възпроизвежда в синтезиран вид съдържателната структура, необходимата информация, основните изводи и изследователските резултати в дисертационния труд. Към него е приложена справка в синтезиран вид на научните и практически резултати от изследването според автора.

## **12. Критични забележки и препоръки**

В представения дисертационен труд изцяло преобладава описателния стил в изложението и стриктно придържане към първоизточниците. Основен недостатък на разработката е липсата на емпирично изследване, което да докаже или опровергае формулираните в увода хипотези и постигне заложената дисертационна цел и задачи. Макар в заглавието на дисертацията да се акцентира върху влиянието на ЕЦБ върху монетарната политика, никъде не е изследвано подобно нещо. Отсъства и използването или разработването на моделиращ алгоритъм или технология, които са типични за съвременните финансови дисертации.

## **14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати**

Препоръчвам на автора да проведе емпирично изследване върху силата и посоката на влиянието на ЕЦБ върху монетарните политики на държавите в условията на пандемия и войната в Украйна като използва реални данни и подходящ статистически инструментариум.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Въпреки визираните по горе критични бележки и пропуски считам, че дисертационният труд ***съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката*** и отговарят на всички изискванията на Закона за развитие на академичния състав

в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Абдулджади Шазиманоск **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Абдулджади Шазиманоскв Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси застраховане и осигуряване“

15.08. 2023 г.

Рецензент: .....

.....

(доц. д-р Георги Георгиев)